

ארחות חיים

כוונה בקריאת שמע

למדנו שצריך לכוון כאשר אנחנו מקיימים את המצוות. גם כשאנחנו מקיימים מצות קריאת שמע, אנחנו צריכים לכוון בקריאתה ולהתבונן היטב במה שאנחנו קוראים, בפרט בפסוק הראשון 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד', שאם לא כיוונו בו, לא יצאנו ידי חובת מצות קריאת שמע.

כשאנחנו אומרים את פסוק 'שמע ישראל' אנחנו מתכוונים לכך שה' הוא אחד והוא לבדו מושל (מולך) בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם. זו גם הסיבה שאנחנו מאריכים באמירת האות ד' במילה 'אחד', שמרמזת על ארבעת רוחות העולם.

כדי שנוכל לכוון היטב בפסוק שמע ישראל אנחנו שמים את היד על העיניים, כדי שלא נסתכל סביבנו, כי אם נביט סביבנו זה יסיח את דעתנו ולא נכוון היטב ונקשיב למה שאנחנו אומרים. מומלץ גם שנקרא את כל קריאת שמע בישיבה ומתוך הסידור, כי זה גם עוזר לנו להתרכז ולכוון היטב, וכך גם לא נתבלבל בקריאה.

ברוך, שם כבוד מלכותו

לאחר שסיימנו לומר את הפסוק הראשון 'שמע ישראל' אנחנו אומרים 'בְּרוּךְ ה' שֵׁם כְבוֹד מְלֻכּוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד', שהוא שבח לה' שתיקנו חכמים לומר לאחר הזכרת שם ה' (בדומה למה שנהגו בבית המקדש שהיו העם עונים 'ברוך, שם כבוד מלכותו לעולם ועד' לאחר שהכהן הגדול היה מזכיר את שם ה'), כאשר אנחנו מקפידים להפסיק מעט בין המילים 'ברוך' ו'שם'.

בשונה מקריאת שמע, שרצוי שנשתדל לקרוא אותה בקול, את המשפט 'ברוך, שם כבוד מלכותו לעולם ועד' אנחנו אומרים בלחש. הסיבה לכך היא, שכאשר יעקב אבינו עליו השלום בירך את בניו, הם קראו לפניו את הפסוק 'שמע ישראל' והוא השיב להם 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. מכאן למדו חכמים לתקן גם הם את אמירת 'ברוך, שם כבוד מלכותו לעולם ועד' לאחר פסוק שמע ישראל. אך מכיוון שבתורה משפט זה לא מוזכר לאחר הפסוק 'שמע ישראל', תיקנו חכמים שנאמר אותו בשקט.

רמ"ח תיבות בקריאת שמע

בשלושת פרשיות קריאת שמע ישנן רמ"ח (248) תיבות (מילים) כנגד רמ"ח איברים שיש בגופנו. אולם אם נספור את המילים נמצא שחסרות לנו שלוש מילים. לכן תיקנו חכמים שבסיום קריאת שמע יוסיף החזן שלוש מילים נוספות 'ה' אלקיכם אמת' וזה ישלים לרמ"ח תיבות. כאשר אנחנו מתפללים ביחידות או בקריאת שמע שעל המיטה (אם אנחנו נוהגים אז לקרוא את שלושת הפרשיות), כדי להשלים את שלושת המילים החסרות, מנהג קהילות בני אשכנז להקדים ולומר לפני פסוק 'שמע ישראל' את המילים 'אל מלך נאמן'. קהילות בני ספרד נוהגים לומר 'ה' אלקיכם אמת' בסיום הקריאה, בדומה לחזן.

דמויות מופת

הרב צבי יהודה הכהן (הרצי"ה) קוק זצ"ל

הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל.

בנו יחידו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל וממשיך דרכו של אביו בהנהגה הרוחנית של הציונות הדתית ועמד בראש ישיבת 'מרכז הרב' כשלושים שנה עד לפטירתו.

ערך, ההדיר והוציא לאור את רוב ספרי אביו, הן בהלכה ובשו"ת והן את ספרי העיון והמחשבה.

הקים את מכון 'הלכה ברורה' ובירור הלכה' על מנת להשלים את המפעל של אביו.

במסגרת פעילותו הציבורית נלחם רבות על מעמדה וכבודה של הרבנות הראשית לישראל.

מודים דרבנן

כאשר שליח הציבור חוזר בקול על תפילת העמידה (חזרת הש"ץ), ומגיע לברכת 'מודים', נוסח הברכה שהחזן אומר הוא אותו נוסח שאנחנו אומרים בתפילת העמידה בלחש. אולם שאר המתפללים אומרים נוסח אחר הנקרא 'מודים דרבנן'. 'רבנן' בארמית פירוש 'חכמים', והכוונה לנוסח ברכת מודים שתיקנו חכמינו זכרונם לברכה.

אמנם גם את נוסח שאר הברכות תקנו חכמים ובכל זאת רק לברכת מודים קוראים 'מודים דרבנן', משום שחכמים נחלקו מהו נוסח ההודאה אותו צריכים הציבור לומר, והוחלט שהואיל וישנן דעות שונות נכלול בנוסח את כולן, לכן קיבלה הברכה את השם 'מודים דרבנן', כי היא כוללת את כל דעות החכמים.

דקדוק בקריאת שמע

כאשר אנחנו מקיימים מצוה אנחנו רוצים לקיים אותה בהידור. לכן כאשר אנחנו מקיימים את מצות קריאת שמע, נקפיד לקרוא אותה בצורה נכונה ומדויקת וללא טעויות. אם למדנו ואנחנו יודעים לקרוא בטעמי המקרא, מומלץ מאוד שנקרא את קריאת שמע עם טעמי המקרא, כי זה עוזר לנו מאוד לקרוא אותה בצורה מדוקדקת ומדויקת.

גם קריאה בקול ובנחת (לא מהר מידי) עוזרים לנו לקרוא את קריאת שמע בצורה מדויקת. ישנם הרבה פסוקים בקריאת שמע שיש בהם מילים צמודות, שהמילה הראשונה מסתיימת באותה אות שמתחילה המילה השניה, ואם נקרא את שתי המילים מהר ולא נפסיק לחצי שניה, זה ישמע כאילו 'בלענו' אות אחת. לדוגמא: המילים 'בְּכָל לְבָבְךָ', אם ננסה לקרוא אותן מהר ללא הפסקה קצרה בניהן, זה ישמע כאילו אמרנו 'בְּבו לְבָבְךָ' (האות 'ל' הראשונה כאילו נבלעה).

דוגמא נוספת היא במילים צמודות שהראשונה בהן מסתיימת באות מ' סופית והשניה מתחילה באות א', שאם נקרא אותן מהר, 'נבלע' את האות א' והיא לא תשמע. למשל המילים 'וְשַׁמְתֶם אֶת' – אם נקרא אותן מהר ישמע כאילו אמרנו 'וְשַׁמְתֶּ מֵת' או את המילים 'וְלִמְדַתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם' שבמהירות ישמעו חלילה כמו 'וְלִמְדַתֶּ מֵתָם מֵת בְּנֵיכֶם'.

הפסקה בקריאת שמע

למדנו שהחל מברכת 'ברוך שאמר' הפותחת את 'פסוקי דזמרה', אסור לנו לדבר. כך גם בקריאת שמע וברכותיה. בדומה לפסוקי דזמרה, גם בקריאת שמע ישנם יוצאים מן הכלל, ומלבד פסוק 'שמע ישראל' ו'ברוך שם' שאסור לנו להפסיק בהם ובניהם כלל, בשאר הקריאה מותר לנו לומר דברים שבקדושה, כדוגמת קדיש (חמשת האמנים הראשונים), קדושה (שני הפסוקים 'קדוש' ו'בורוך'), ברכו ואת המילים 'מודים אנחנו לך' כאשר החזן מגיע לברכת 'מודים' והמתפללים אומרים 'מודים דרבנן'.

מה לגבי עניית 'אמן' כאשר אנחנו שומעים ברכה? קהילות בני אשכנז נוהגים, שכאשר אנו באמצע ברכות קריאת שמע מותר לנו לענות אמן על כל הברכות, אולם באמצע קריאת שמע עצמה, לא נענה אמן אלא רק על שתי הברכות 'האל הקדוש' ו'שומע תפילה' כשאנחנו שומעים אותן מהחזן. קהילות בני ספרד נוהגים שלא לענות אמן לאחר שמיעת ברכות, בין בברכות קריאת שמע ובין בקריאת שמע עצמה.

שאלות חזרה

חברו בין הזוגות המתאימים:

1. ברוך, שם כבוד מלכותו לעולם ועד.
  2. אל מלך נאמן.
  3. מושל בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם.
  4. מודים דרבנן.
- א. ה' אחד.
  - ב. חזרת הש"ץ.
  - ג. רמ"ח תיבות.
  - ד. בלחש.

1-4 א, 3-2 ז, 1-1 ז:חזרה

